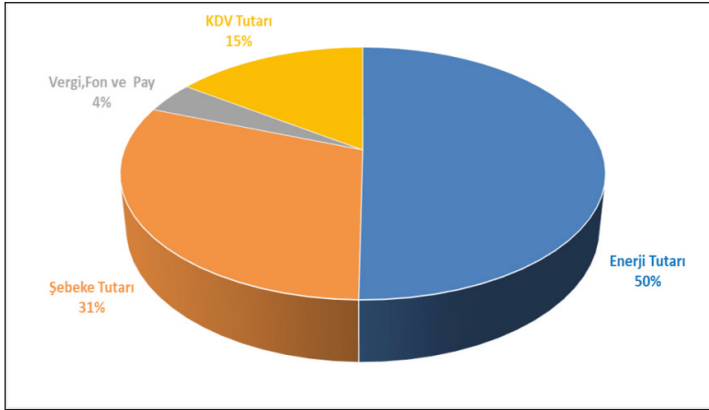

CAN YAKAN FATURALAR

Faturalar, halkın büyük çoğunluğu için sabit giderlerin başında gelmektedir. Zira doğalgaz, elektrik, su, telefon ve internet zaruri giderler mesabesindedir. Vakıası itibarıyla telefon ve internet her ne kadar diğerlerinden ayrılrsa da günümüz koşullarında iletişim de önemli bir ihtiyaç olmuştur.

Temel ihtiyaçlarını karşıladığı bu mal ve hizmetleri satın alan halk, devlet tarafından “vatandaş” olarak değil de bir “müşteri” gibi kabul edilmektedir. Böyle olunca da faturalar üzerindeki vergi, kayıp-kaçak bedeli, dağıtım-hizmet bedeli gibi kalemler aracılığıyla halkımız adeta soyulmaktadır.

Bugün tamamı özelleştirilen enerji dağıtım şirketlerinin kâr hırsı ile devletin vergi yükü arasına sıkışan halk, ciddi bir çıkmazdadır. Örneğin, bir elektrik faturasının %50’si tüketim bedeli, %31’i dağıtım bedeli, %15’i KDV, %4’ü çeşitli fon, vergi ve paylardan oluşmaktadır. Ortalama 1 KWH elektrik tüketim bedeli 0,47 kuruş iken belirttiğimiz ekstra bedeller de eklince bu miktar, 0,92 kuruşa çıkmaktadır.

Şekil: 2020 Yılı Mesken Elektrik Faturasında Yer Alan Bedellerin Payı (%)¹

Elektrik Mühendisleri Odası’nın (EMO) verilerine göre; 4 kişilik bir ailenin aylık ortalama elektrik tüketimi 230 KWH olduğu göz önüne alındığında, her ev aylık en az 210 TL’lik bir fatura ödemek zorunda kalıyor. Yine TÜİK verilerine göre; 2020 yılında ortalama yıllık doğalgaz tüketimi, abone başına 927 m³tür. Bu da yaklaşık 2 bin 400 TL’nin üzerinde bir rakama

¹ Kaynak: <https://www.epdk.gov.tr>

tekabül etmektedir. Aynı durum su, telefon, internet faturalarında da karşımıza çıkmaktadır. Böylece her bir meskenin ortalama fatura gideri aylık en az 700-800 TL arasındadır. Bu rakam kimileri için az görülebilir ama asgari ücretle çalışan 7 milyon işçiyi düşündüğümüzde bu rakam, gelirlerinin %15 ila %20'sine denk gelmektedir.

Faturalardaki bu bedellerin yüksek olması, devletin temel görevlerinden olan bu zarru hizmetleri halkını bir müşteri kabul ederek satmasından, kamuya ait olan kaynakları özelleştirmesinden ve hizmetin halka dağıtım şirketleri aracılığı ile ulaştırılmasından kaynaklanmaktadır.

Özelleştirme: Bugün “özelleştirme” adı altında birtakım şirketlerin yağması hâline gelen baraj, santral ve madenler aslı itibarıyla kamuya ait kaynaklardır. Bunlar, hiçbir şekilde kişi veya şirketlere hibe edilemez, satılamaz. O hâlde yapılması gereken; özelleştirmeyle şirketlerin insafına terk edilen tüm elektrik santralleri, kömür madenleri, petrol, doğalgaz kaynak ve tesislerinin aslı olan kamu mülkiyetine döndürülmesi ve buraların imkânlarının devlet tarafından kâr ve vergi amacı güdülmeksizin halka gerçek hizmet şuuruyla ulaştırılmasıdır.

Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu: [المُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ فِي الْكَلَا وَالْمَاءِ وَالنَّارِ] “Müslümanlar üç şeyde ortaktır; su, mera ve ateş.”¹²

Dolayısıyla akarsular, göller, barajlar, denizler, yollar, ormanlar, madenler, enerji elde edilen tüm kaynaklar, meralar, otlaklar kamu mülkiyetine aittir. Bunlar kamuya ait olduğu için devlet bunları halkına satamaz, bunlar üzerinden vergilendirme yapamaz. Sadece bu kamu kaynaklarının hanelere ulaştırılmasındaki giderleri alabilir. Yani sadece halka ulaştırmada yapılan masrafların bedeli istenebilir ki bu da çok cüzi bir rakama tekabül edecektir.

Dağıtım Şirketleri: Özellikle 2009-2013 yılları arasında ülkenin tamamında yer alan elektrik dağıtım şirketleri, uzun yılları kapsayacak şekilde özel sektör tarafından oldukça düşük meblağlar karşılığında işletilmeye başlanmıştır. 2013 yılında Maliye Bakanı Mehmet Şimşek’in yaptığı bir açıklamada elektrik dağıtım sektörünün tamamının özelleştirildiğini ve özelleştirme yapılan 18 şirketten 12,7 milyar dolar gelir elde ettiklerini söyledi. Aşağıdaki tablo bu durumu özetlemektedir:

Kapsadığı İller	Abone Sayısı (Bin Adet)	İhale Bedeli (Milyon Dolar)	İhaleyi Alan Firma
İstanbul Avrupa Yakası	4.202	\$1.960	Limak-Kolin-Cengiz
Adana, Gaziantep, Hatay, Mersin, Kilis, Osmaniye	2.879	\$1.725	EnerjiSA
İzmir, Manisa	2.488	\$1.231	Elsan-Tümaş-Karaçay
İstanbul Anadolu Yakası	2.389	\$1.227	EnerjiSA
Ankara, Çankırı, Kastamonu, Zonguldak, Kırıkkale, Bartın, Karabük	2.951	\$1.225	EnerjiSA
Balikesir, Bursa, Çanakkale, Yalova	2.265	\$940	Limak-Kolin-Cengiz
Bolu, Kocaeli, Sakarya, Düzce	1.275	\$600	AK Enerji
Edirne, Kırklareli, Tekirdağ	790	\$575	İC Holding
Antalya, Burdur, Isparta	1.677	\$546	Limak-Kolin-Cengiz
Afyonkarahisar, Bilecik, Eskişehir, Kütahya, Uşak	1.232	\$485	Yıldızlar SSS
Amasya, Çorum, Ordu, Samsun, Sinop	1.429	\$441,5	Çalık Holding
Kırşehir, Konya Nevşehir, Niğde, Aksaray, Karaman	1.483	\$440	Alarko-Cengiz
Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Batman, Şırnak	1.221	\$387	İşkaya doğu OGG
Sivas, Tokat, Yozgat	735	\$258,5	Limak-Kolin-Cengiz
Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli	657	\$230,25	Aksa Enerji
Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize, Trabzon	959	\$227	Aksa Enerji
Ağrı, Erzincan, Erzurum, Kars, Bayburt, Ardahan, Iğdır	725	\$128,5	Kiler Holding
Bitlis, Hakkari, Muş, Van	459	\$118	Türkerler İnşaat

Çıkarılan yasalar, yapılan düzenlemelerin hiçbiri, örnek alınan Batılı ülkelerdeki hiçbir model, maalesef halkın sıkıntılarını gidermeye yönelik değildir. Bu düzenlemelerin tamamı sıcak para, hükümetlerin çevresindeki kişi ve şirketlerin zenginleştirilmesine yönelik girişimlerden başka bir anlam ifade etmemektedir.

Elektrik dağıtımının özelleştirilmesiyle devlet geçici bir süreyle sıcak para elde etmiştir. Fakat uzun yıllar göz önüne alındığında, büyük zararların kapısını aralamıştır. Bu dağıtım şirketleri kâr hırsıyla hareket etmekte ve ödeme gücü bulunmayan muhtaç insanları bu temel hizmetlerden mahrum bırakmaktadır. Buna karşın belli çevrelere verilen bu özelleştirme ihaleleri ile kamu kaynakları adeta yağmalanmaktadır.

Enerji Stratejik Bir Kaynaktır: Enerji, tüm dünya için olmazsa olmaz, tüm sektörlerin kendisiyle harekete geçtiği ilk kıvılcım, hayatın her alanında ihtiyaç duyulan, vazgeçmemizin mümkün olmadığı muazzam bir kaynaktır. Sanayi, tarım, hizmet, güvenlik gibi hususların gelişmesi, çeşitli ve de güçlü enerji kaynaklarına sahip olmayı gerektirmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin yumuşak karnı olan bu sektör, büyük devletler tarafından iktisadi, siyasi, askerî anlamda baskı aparatına dönüşmektedir. Yine bu kaynaklar üzerinde hâkimiyet kuran devletler, bunlardan muazzam gelirler elde etmektedirler.

Türkiye'nin karnesine bakıldığında ise cari açığın en büyük kalemini enerjinin oluşturduğu görülür. Yıllar içerisinde farklılık gösterse de Enerji Bakanı Fatih Dönmez'in yaptığı açıklamaya göre; ortalama her yıl 45 milyar doların üzerinde enerji ithalatı gerçekleştirilmektedir. Yukarıda ifade ettiğimiz özelleştirmelerden elde edilen gelir ise bir yıllık enerji ithalatının 1/3'ünü dahi karşılamamaktadır.

Bugün enerji boru ve nakil hatları güzergâhının merkezinde olan ülkemiz, bu zenginliği kullanmaktan uzak bir siyasetle yönetilmektedir. Dolayısıyla üretici ve tüketici ülkelerin merkezinde yer almanın coğrafi avantajları, sömürgeci devletlerin ve açgözlü şirketlerin menfaatinden uzaklaştırılmalıdır.

Ülke olarak 2017 yılında 54, 2018'de 43, 2019'da ise 41 milyar dolar enerji ithal ettik. TCMB ve TÜİK verilerinden elde edilen bilgilere göre; 2013-2017 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde cari açık 220 milyar dolar iken enerji ithalatı ise 213 milyar dolardır. Yine son 20 yılda ithalatta enerjiye harcanan toplam faturanın 665 milyar dolar olduğu göz önüne alındığında durumun vahameti ortaya çıkmaktadır. Bu durum enerji verimliliğinin ve planlamasının sağlanamadığının en açık göstergesidir.

%99'u ithal edilen ve de yıllık 12-15 milyar dolar para ödenen doğalgazın önemli bir kısmı Rusya, Azerbaycan, İran, Cezayir, Nijerya ve diğer ülkelere sağlanmaktadır.

Yıl	Rusya	Azerbaycan	İran	Cezayir	Nijerya	Diğer	Toplam
2020	16.178	11.548	5.321	5.573	1.881	7.624	48.126

Ülkelere Göre Doğalgaz İthalat Miktarları³ (milyon sm³):

3 Kaynak: EPDK Doğalgaz Sektör Raporu

İthal edilen doğalgaz yıllar itibarıyla değişiklik gösterse de %30-35'lik kısmı elektrik üretiminde kullanılmaktadır. Elektrik üretiminde doğalgazdan vazgeçilmesi elzem olmuştur. Buradan oluşan açık, çok rahat bir şekilde var olan diğer kaynaklardan temin edilebilir. Yine ithal doğalgazın %30'a yakını meskenlerde kullanılmaktadır. Özellikle mesken ısıtmalarında bölgesel alternatif kaynaklar devreye konulursa sadece bu iki kalemden yapılacak doğru bir planlama ciddi bir tasarruf sağlayacaktır.

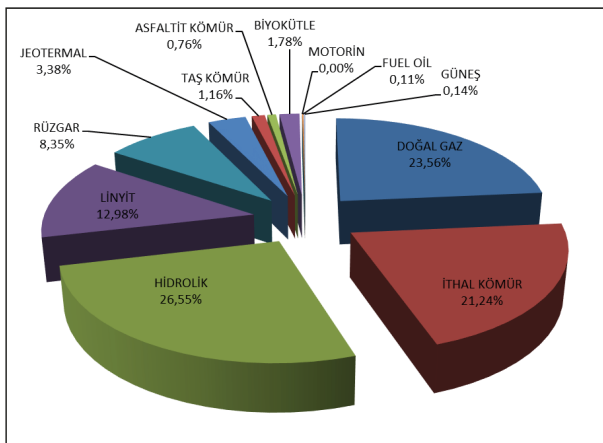
Yine petrol, taşkömürü ve diğer madenler için ödenen 25-30 milyar dolarlık fatura özellikle petrole duyulan ihtiyaçtan dolayı belki tamamen ortadan kaldırılamaz fakat kömür ve diğer madenler için alternatifler arasında en iyi çözüm, linyitin enerjide verimli ve yoğun bir şekilde kullanımı olacaktır. Zira var olan linyit kaynağı açısından Türkiye, hatırı sayılır bir rezerve sahiptir. Maden Tetkik Arama (MTA) verilerine göre ülkede 19,32 milyar ton linyit rezervi bulunmaktadır. Sadece bu kaynağın parasal değeri 600 ila 700 milyar dolara denk gelmektedir. Yine taşkömürü gibi kaynakların tamamını en verimli bir şekilde kamunun ihtiyacına uygun bir anlayışla üretime kazandırılmalıdır. Tabii ki son dönemde yöneticilerin imzaladığı Paris İklim Anlaşması bundan sonra bu kaynakların kullanımını çok daha zorlaştıracaktır.

Ülkede enerjiye dönüşebilecek her bir kaynakla alakalı çalışmalar yapılarak, eylem planları hazırlanarak alternatif kaynaklar sonuna kadar değerlendirilmelidir. Ayrıca petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarına yönelik Ar-Ge çalışmaları için kamunun faydası gözetilerek her türlü imkân seferber edilmelidir. Popülist yaklaşım ve anlayışlardan uzak yapılan araştırmaların neticeleri halka doğru bir şekilde anlatılmalıdır.

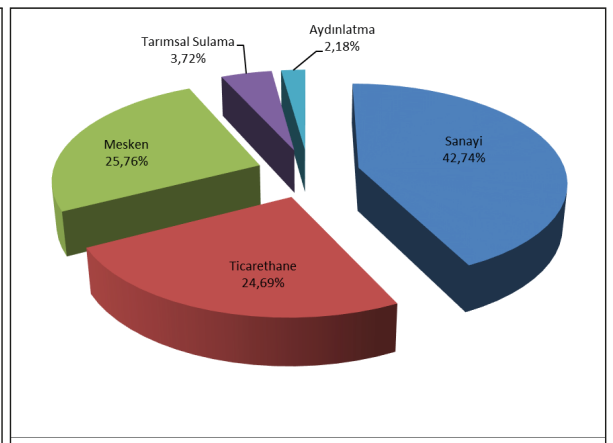
Yenilenebilir Kaynaklara Ağırlık Verilmeli

Türkiye alternatif enerji kaynaklarının adeta merkez üssü konumundadır. Özellikle güneş, rüzgâr, akarsular, jeotermal kaynaklar ülkenin ihtiyaç duyduğu tüm elektrik enerjisini fazlasıyla karşılayabilecek kapasitededir. Bu kaynakların doğru bir plan ve strateji doğrultusunda geliştirilmesi kaçınılmazdır. Aşağıdaki tablolara bakıldığında yenilenebilir kaynakların değerlendirilmesinde alınması gereken yolun hâlâ çok uzak olduğu görülebilir:

2020 Elektrik Üretiminin Kaynaklara Göre Dağılımı

2020 Yılı Faturalanan Tüketimin Tüketici Türüne Göre Dağılımı (%):

Kaynak: <https://www.epdk.gov.tr>

Elektrikli Araçlar Halkın Alım Gücü Göz Önüne Alarak Üretilmeli

Son yıllarda, özellikle teknolojideki değişim, araç sanayisinde de kendisini hissettirmeye başladı. Uzun yıllardır yanmalı ve patlamalı motorların yakıtı olan benzin, dizel, LPG yerine son yıllarda araçlar, elektrikle çalışan teknolojiye dönmeye başladı. Türkiye’de üretilecek yerli arabanın elektrikli olacağını vurgulayan yöneticiler, hangi fiyatla halka satacakları meselesini sır gibi saklamaktalar. Elbette üretilen her aracın bir bedeli vardır. Fakat eğer faturalar ve diğer alanlarda olduğu gibi devlet ÖTV, KDV ve de daha başka türden vergiler yükleyerek bu araçları piyasaya sürerse en başından yanlış yapmış olacaktır. Halkın alım gücü dikkate alınarak devlet, zulüm vergilerinden vazgeçip halkın en makul fiyatlarla bu araçlara ulaşmasını sağlamalıdır. Aksi takdirde her gün daha bir yoksullaşan halkın alım gücünden uzak bir üretim, sadece belirli bir zümreye hitap edecektir ki mal da, para da zaten onların arasında dönüp dolaşmaktadır.

Enerjide dışa bağımlı olmak, ticari ve siyasi olarak da devletin elini kolunu bağlamaktadır. Bu durumdan kurtulmak ve halkın enerjiye daha ucuz bir şekilde ulaşımını sağlamak için yapılması gerekenler ise şunlardır:

1- Kamu mülkiyetinden olan malları kamu kullanmalıdır. Bu nedenle doğalgaz, elektrik ve su faturalarında, sarf edilen hizmet bedeli haricinde herhangi bir ücret olmamalı, bunlar halka parayla satılmamalıdır.

2- Elektrik santralleri, petrol rafinerileri kamu mülkiyetindedir. Özelleştirmeler durdurulmalı ve “özelleştirme” adı altında özel şirketlere verilen santraller, rafineriler, barajlar şirketin yaptığı masraflar verilerek geri alınmalı ve bunlar devlet tarafından işletilmelidir.

3- Doğalgazdan elektrik üretimine son verilmelidir. İthal edilen fazla doğalgazı kullanmak için kurulan doğalgaz termik santralleri kapatılmalıdır.

4- Petrol ve doğalgaz arama çalışmalarına hız verilmelidir. Akdeniz’de rezervi kanıtlanan yüksek miktardaki petrol ve doğalgaza sahip olmak, bizim tarihten gelen bir hakkımızdır. Bölge ülkeleriyle siyasi gerginlik yaşamamak için durdurulan arama çalışmaları yeniden başlatılmalı ve hem Türkiye’nin hem de Kıbrıs’ın kıta sahanlığında, uluslararası sularda petrol ve doğalgaz arama çalışmaları yapılmalıdır. Bu noktada gözetilmesi gereken tek şey, ABD ya da Avrupa’nın değil Müslüman halkın menfaatidir.

5- Enerji, stratejik bir kaynaktır. Dışa bağımlılığı en aza indirmek için yerel kaynaklar sonuna kadar değerlendirilmelidir. Nehirlerden, güneşten ve rüzgârdan ülkenin elektrik ihtiyacı rahatlıkla karşılanabilir. Karşılanmadığı noktada linyit kaynakları kullanılabilir, nükleer santraller kurulabilir.

6- Türkiye petrol fakiri bir ülkedir. Bu gerçek göz önünde bulundurularak ulaşım araçlarında elektrik kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Şu anda üretilmekte olan elektrikli araba zenginlere değil halka hitap etmeli, halkın rahatça alabileceği makul bir şekilde satışa sunulmalıdır.

Nasıl ki yönetim emanet ise kamunun malı olan bu enerji kaynakları da yöneticilere sadece ve sadece emanettir. Bu kaynakları fert ve şirketlere satarak kamuya ihanet edilmemesi temel yükümlülüktür. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "faizle alakalı nas var" sözüne karşılık, hatırlatalım ki yönetimin her kademesi ve her işi ile ilgili de nas vardır. Bugün halkın sırtında kambur olan faturaların yüksekliği nas dikkate alınmadan kamu malının fertlere, şirketlere özelleştirme-ler yoluyla devredilmesinden kaynaklanmaktadır.

Yapılan bu yanlışlardan derhal dönülmeli ve vakit kaybetmeksizin kamu-nun kaynakları, gerçek sahibi olan halka iade edilerek, kârdan ve vergiden uzak bir şekilde sadece hizmet olarak sunulmalıdır. Yoksa bu şekilde kalması şer'an haram, aklen sefihlik, vicdanen rahatsızlık, vakıa açısından ise zarar, zi-yandır.